

Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne w latach 1989–2015. Deklaracje ludzi młodych na tle ogółu badanych

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W ostatnich dwóch latach dostrzec można radykalizację poglądów prawicowych. W pierwszych trzech kwartałach 2015 roku osoby, które deklarowały skrajne poglądy prawicowe, stanowiły aż 12% ogółu badanych (37% ogółu zwolenników prawicy), co zdarzyło się po raz pierwszy, odkąd CBOS analizuje tę kwestię.

- ▶ W roku 2014 częstość deklaracji prawicowych wśród ludzi młodych zaczęła gwałtownie rosnąć (towarzyszył temu silny spadek odsetka deklaracji lewicowych) i w 2015 roku przewyższyła częstość deklaracji prawicowych wśród ogółu badanych. W pierwszych trzech kwartałach bieżącego roku jako prawicowe swoje poglądy polityczne określał średnio co trzeci ankietowany w wieku od 18 do 24 lat (33%).

- ▶ Młodzi są mniej radykalni w swoich poglądach politycznych. Udział skrajnych odpowiedzi w deklaracjach lewicowych i prawicowych osób młodych jest zdecydowanie mniejszy niż odsetek takich odpowiedzi w deklaracjach ogółu Polaków.

Dwudziestego piątego października Polacy pójdą do urn wyborczych. Zbliżające się wybory parlamentarne to dobra okazja do przyjrzenia się zainteresowaniu polityką oraz poglądom politycznym polskiego społeczeństwa¹. Jak kształtowały się one w ciągu ostatnich 26 lat, jakie są dzisiaj? Czy wśród osób młodych są takie same jak wśród ogółu Polaków?

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ

Od 1989 roku CBOS regularnie pyta respondentów, w jakim stopniu interesują się polityką. Wyniki badań pokazują, że zainteresowanie Polaków tą dziedziną jest niezbyt duże i utrzymuje się raczej na stałym poziomie.

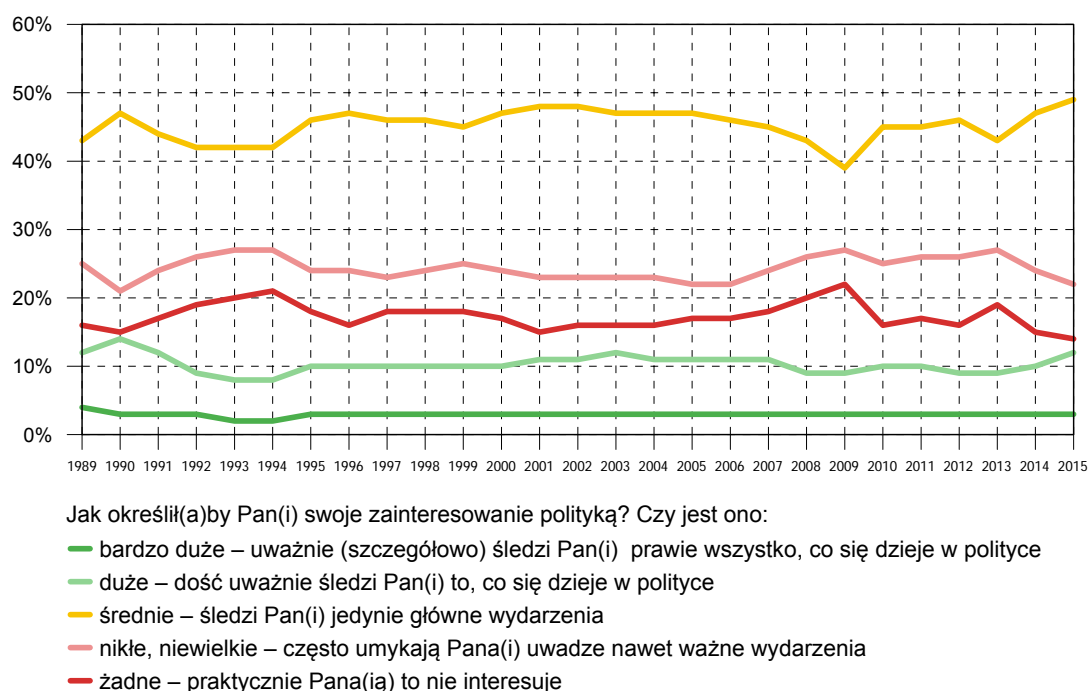
TRENDY WŚRÓD OGÓŁU BADANYCH

Niezmiennie największa grupa badanych – od 39% do 49% ogółu – deklaruje średnie zainteresowanie polityką. Uwadze 21%–27% umykają nawet ważne wydarzenia; 14%–22% praktycznie nie interesuje się polityką; 8%–14% dość uważnie obserwuje, co się w niej dzieje, a jedynie 2%–4% szczegółowo śledzi wszystkie wydarzenia.

Na początku transformacji ustrojowej zainteresowanie polityką utrzymywało się na stosunkowo wysokim poziomie. W 1990 roku 17% badanych twierdziło, że interesuje się polityką w dużym lub bardzo dużym stopniu, a 36% – w ogóle lub w nikłym stopniu. Później zainteresowanie życiem politycznym zaczęło się zmniejszać. Tendencja spadkowa utrzymywała się do 1994 roku, kiedy to osoby zainteresowane polityką (w dużym lub bardzo dużym stopniu) stanowiły 10% ogółu, a zainteresowane polityką w nikłym stopniu lub w ogóle się nią nie interesujące – 48%.

¹ Prezentowany komunikat bazuje na rocznych zestawieniach powstałych w wyniku agregacji zbiorów z dwunastu comiesięcznych badań zrealizowanych w danym roku kalendarzowym i obejmuje okres od roku 1989 do IX 2015.

RYS. 1. ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ WŚRÓD OGÓLU POLAKÓW W LATACH 1989–2015*
(W PROCENTACH DLA POSZCZEGÓLNYCH LAT)

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

W roku 1995 odnotowaliśmy niewielki wzrost zainteresowania polityką. Prawdopodobnie był on związany z zacięłą rywalizacją pomiędzy Aleksandrem Kwaśniewskim a Lechem Wałęsą w wyborach prezydenckich, która podzieliła społeczeństwo polskie². W latach 1996–2005 zainteresowanie Polaków życiem politycznym zmieniało się w niewielkim stopniu: 13%–15% badanych dość uważnie śledziło wydarzenia polityczne, natomiast 38%–43% w ogóle nie interesowało się polityką lub tylko w nikłym stopniu.

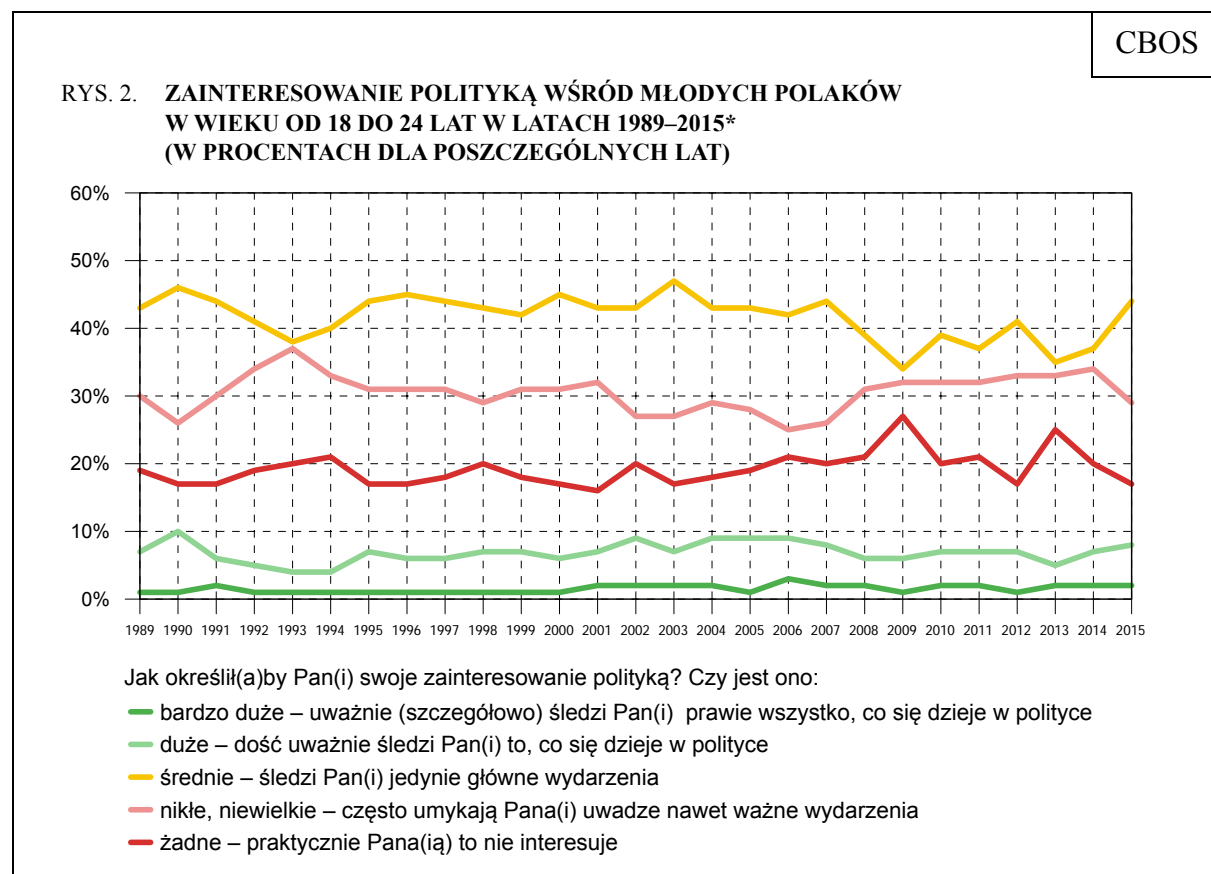
Po roku 2006 zmalał odsetek osób średnio zainteresowanych polityką (w 2006 roku wyniósł 46%, a w 2009 – 39%). Zwiększył się natomiast odsetek tych, którym często umykają najważniejsze wydarzenia polityczne lub których w ogóle one nie interesują (w 2006 roku – 39% łącznie, w 2009 roku – 49% łącznie). Spadek zainteresowania polityką utrzymywał się do 2009 roku. W roku 2010 nastąpił wzrost – osoby, których uwadze umykały nawet ważne wydarzenia polityczne, oraz osoby w ogóle nieśledzące takich wydarzeń stanowiły 41% ogółu.

² Zob. komunikat CBOS „Preferencje w II turze wyborów przed debatami telewizyjnymi”, październik 1995.

Po roku 2010 zainteresowanie polityką nieznacznie spadło, by w 2014 roku i w pierwszych trzech kwartałach 2015 wzrosnąć, co może być związane z tegorocznymi wyborami prezydenckimi i parlamentarnymi. Wzrost zainteresowania daje się jednak zaobserwować nie poprzez znaczne powiększenie się grupy osób uważnie lub dość uważnie śledzących wydarzenia polityczne (ta grupa bowiem od 2013 roku powiększyła się tylko o 3 punkty procentowe), lecz poprzez zmniejszanie się odsetka osób w nikłym stopniu lub w ogóle nie zainteresowanych polityką (ten odsetek zmniejszył się od 2013 roku o 10 punktów procentowych i dla pierwszych trzech kwartałów 2015 roku wynosi 36%).

TRENDY WŚRÓD OSÓB W WIEKU OD 18 DO 24 LAT

Trendy podobne jak wśród ogółu Polaków można zaobserwować wśród ludzi młodych w wieku od 18 do 24 lat. W roku 1990 ich zainteresowanie polityką było relatywnie wysokie (jako duże lub bardzo duże określiło je 11% badanych, a jako nikłe lub żadne – 43%). Na początku lat dziewięćdziesiątych jednak spadło i w 1993 roku większość młodych respondentów (57%) twierdziła, że mało lub w ogóle nie interesuje się polityką, a jedynie 5% z nich – że interesuje się nią w dużym lub bardzo dużym stopniu.

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

W roku 1995 zainteresowanie polityką nieco wzrosło. W latach 1995–2015 odsetek osób młodych uważnie lub dość uważnie śledzących wydarzenia polityczne wahał się między 7% a 12%, natomiast odsetek młodych, którzy mało lub w ogóle nie interesują się polityką – między 44% a 59%. Najwyższą wartość (59%) osiągnął w 2009 roku, bardzo duży był również w 2013 roku (58%). Od tamtego momentu maleje. Ogólnie można stwierdzić niewielki wzrost zainteresowania polityką także wśród młodych.

Zainteresowanie polityką wśród ogółu Polaków i wśród osób w wieku od 18 do 24 lat rosło i malało mniej więcej w tym samym czasie, zależnie od bieżących wydarzeń. Młodzi jednak zawsze poświęcali sytuacji politycznej mniej uwagi. W latach 1989–2015 rzadziej niż ogół badanych odpowiadali (jedynie w kilku przypadkach równie często jak ogół), że ich zainteresowanie polityką jest bardzo duże (1%–3%) lub duże (4%–10%). Również rzadziej niż ogół deklarowali, iż polityka średnio ich ciekawi (34%–47%). Częściej natomiast swoje zainteresowanie tą dziedziną określali jako nikłe (25%–37%) lub żadne (16%–27%).

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ A POGŁĄDY POLITYCZNE

Poziom zainteresowania polityką wiąże się z poglądami politycznymi (V Cramera dla tej zależności wynosi 0,266). Uśrednione dane z ostatnich czterech miesięcy pokazują, że do grupy tych, którzy uważnie lub dość uważnie śledzą wydarzenia polityczne, najczęściej należą osoby o poglądach lewicowych i prawicowych. Zwolennicy lewicy stanowią 20%, a zwolennicy prawicy niemal połowę (48%) osób mocno lub bardzo mocno zainteresowanych polityką. Co trzeci badany śledzący jedynie główne wydarzenia polityczne (34%) i co trzeci, którego uwadze umykają często nawet ważne wydarzenia (34%), deklaruje poglądy centrowe. Aż 62% osób praktycznie nieinteresujących się polityką na pytanie o poglądy polityczne odpowiedziało „trudno powiedzieć”.

Niezależnie od tego, we wszystkich kategoriach wyróżnionych ze względu na poziom zainteresowania polityką, mniej więcej dwa razy częstsze są deklaracje prawicowych niż lewicowych poglądów politycznych.

Tabela 1. Zainteresowanie polityką według deklarowanych poglądów politycznych – ogół Polaków
(Na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy, N=4054)

Deklarowane poglądy polityczne	Zainteresowanie polityką				Ogółem
	bardzo duże lub duże - uważnie lub dość uważnie śledzi Pan(i), co dzieje się w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i)a to nie interesuje	
	w procentach				
Poglądy lewicowe	20	17	10	6	14
Poglądy centrowe	26	34	34	22	31
Poglądy prawicowe	48	36	23	10	31
Trudno powiedzieć	5	13	34	62	23

POGLĄDY POLITYCZNE

CBOS bada poglądy polityczne Polaków na siedmiopunktowej skali, gdzie jeden oznacza poglądy lewicowe, a siedem – prawicowe. Ankietowani są proszeni o wskazanie punktu, który najlepiej odzwierciedla ich orientację polityczną. Pytanie jest zadawane w takiej formie od 1990 roku.

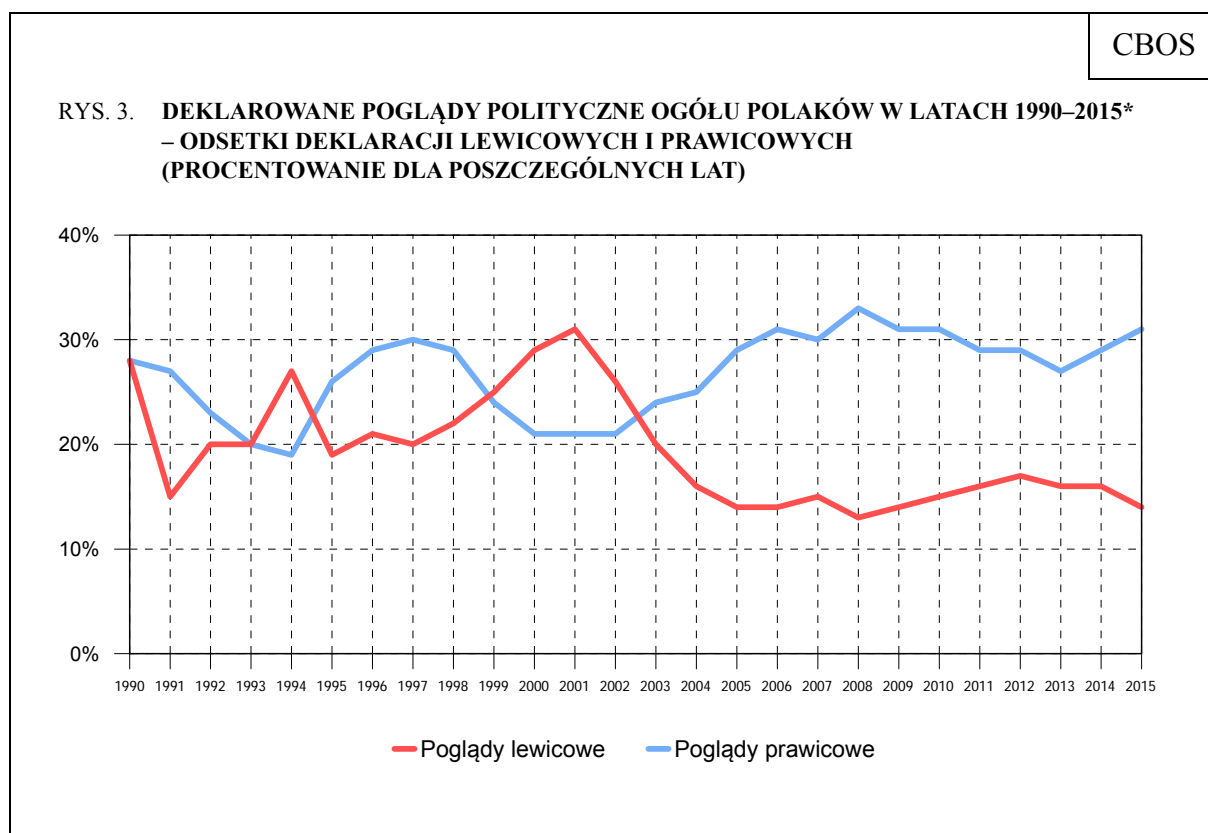
TRENDY WŚRÓD OGÓŁU BADANYCH

Po zmianie ustroju gwałtownie spadł odsetek deklaracji lewicowych – z 28% w 1990 roku do 15% w 1991 roku. Do roku 1993 przeważały deklaracje prawicowe, choć ich skala też była coraz mniejsza. Rok później odpowiedzi lewicowe były udzielane o 8 punktów procentowych częściej niż prawicowe (odsetek osób o lewicowych poglądach wynosił wtedy 27%). Dobry czas dla lewicy trwał jednak tylko przez rok.

W latach 1995–1998 przeważały deklaracje prawicowe. Wzrost społecznego poparcia dla lewicy, który rozpoczął się w 1999 roku, zaowocował wygraną koalicji Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Unii Pracy w wyborach w 2001 roku. Jednak już w pierwszym roku po objęciu rządów przez SLD poparcie dla lewicy zaczęło spadać³. W roku 2008 osiągnęło wartość najniższą w ciągu ostatnich 25 lat (13%), następnie wahało się między 14% a 17%.

³ Zob. komunikat CBOS „Pogoda dla prawicy – zmiany w deklaracjach politycznych Polaków w ciągu ostatnich czterech lat”, styczeń 2006 (oprac. K. Pankowski).

Spadkowi odsetka deklaracji lewicowych towarzyszył wzrost popularności prawicowych. W roku 2008 aż 33% badanych stwierdziło, że ma poglądy prawicowe.

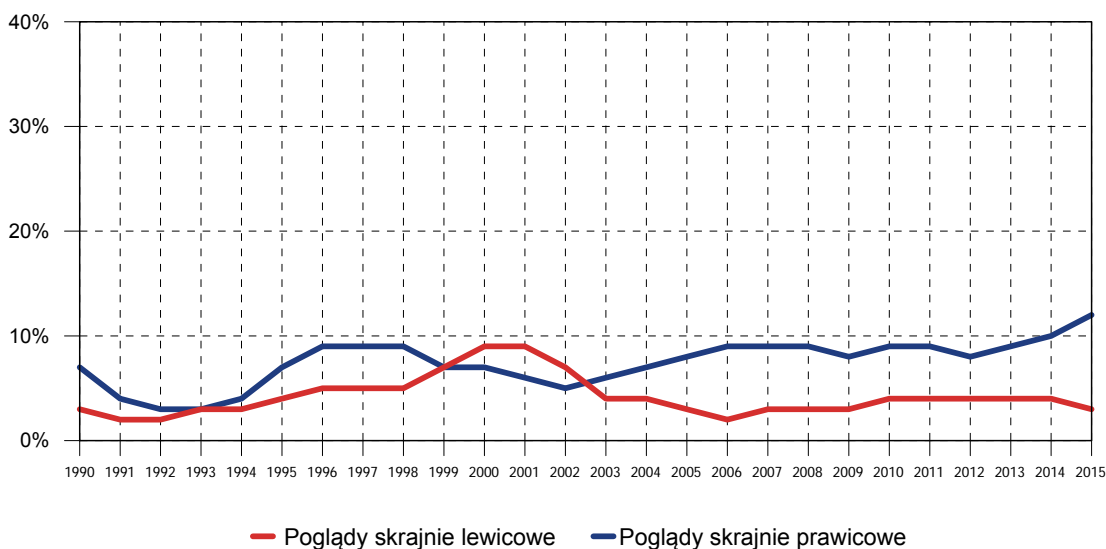

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

W powyższej analizie nie rozróżniono poglądów umiarkowanych i zdecydowanych. Za osoby o orientacji lewicowej uznano te, które na przedstawionej skali wybrały punkty 1–3, a za zwolenników prawicy te, które wskazały punkty 5–7. Przyjrzyjmy się teraz deklaracjom skrajnym (na skali – punkty 1 i 7).

Dane z 1990 roku pokazują, że choć odsetki zwolenników lewicy i prawicy były wówczas takie same, to więcej było osób o poglądach wyraźnie prawicowych (7% ogółu) niż wyraźnie lewicowych (3% ogółu). Mały udział deklaracji skrajnych wśród respondentów lewicowych dało się zaobserwować też w 1994 roku, kiedy liczba badanych o lewicowej orientacji była znacznie wyższa od tych o prawicowej. Odsetek osób o poglądach wyraźnie lewicowych był wówczas prawie taki sam jak odsetek badanych o poglądach wyraźnie prawicowych.

RYS. 4. DEKLAROWANE POGŁĄDY POLITYCZNE OGÓŁU POLAKÓW W LATACH 1990–2015*
– ODSETKI SKRAJNYCH DEKLARACJI LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH
(PROCENTOWANIE DLA POSZCZEGÓLNYCH LAT WZGLĘDEM WSZYSTKICH
DEKLARACJI POLAKÓW)

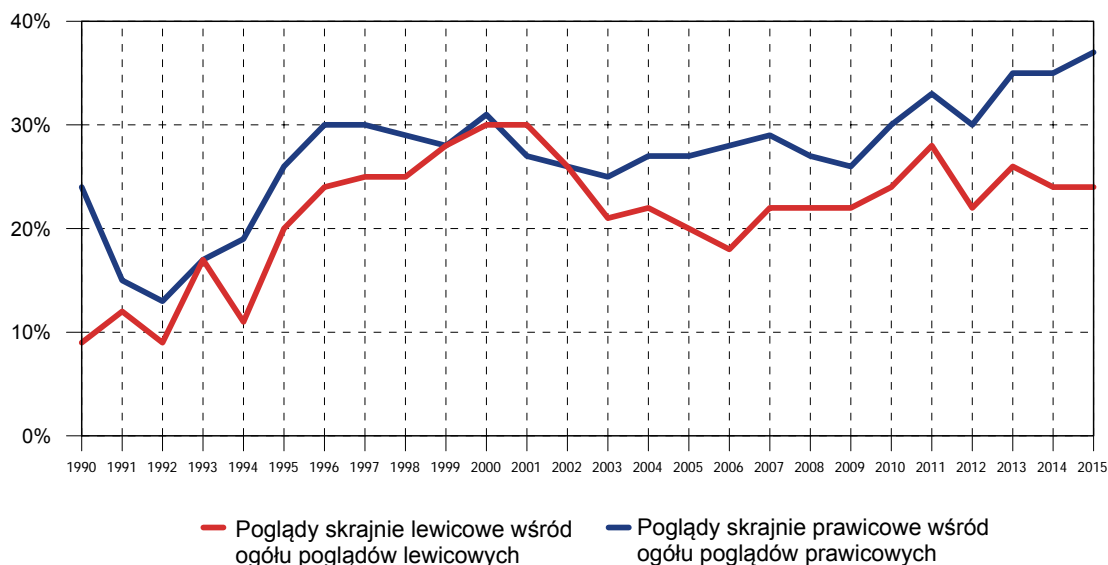
* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

Większe zdecydowanie w wyrażaniu poglądów prawicowych (w porównaniu z lewicowymi) stanowi ogólną tendencję. Udział wskazań z końca skali w deklaracjach prawicowych był od 1990 prawie zawsze większy od udziału wskazań krańcowych w deklaracjach lewicowych. Wyjątek stanowił rok 1993 i lata 1999–2002, kiedy więcej wyborów skrajnych było wśród deklaracji lewicowych niż prawicowych lub udział jednych i drugich był porównywalny. To oznacza, że przed wyborami parlamentarnymi, które odbyły się w 2001 roku, oraz na początku działalności rządu Leszka Millera nie tylko wzrosła częstość poglądów lewicowych, ale też zwiększył się ich radykalizm. Od 2002 roku bardziej zdecydowane stały się poglądy zwolenników prawicy.

W roku 2003, wraz ze spadkiem odsetka deklaracji lewicowych, zmalał też odsetek deklaracji skrajnych. Od tamtego momentu ich udział w ogólnej liczbie odpowiedzi lewicowych waha się w granicach między 18% a 28%.

W ostatnich dwóch latach dostrzec można radykalizację poglądów prawicowych. W pierwszych trzech kwartałach 2015 roku osoby, które deklarowały skrajne poglądy prawicowe, stanowiły aż 12% ogółu badanych (37% ogółu zwolenników prawicy), co zdarzyło się po raz pierwszy, odkąd CBOS analizuje tę kwestię.

RYS. 5. DEKLAROWANE POGŁĄDY POLITYCZNE OGÓŁU POLAKÓW W LATACH 1990–2015*
– PROCENTOWY UDZIAŁ SKRAJNYCH DEKLARACJI W DEKLARACJACH
LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH (PROCENTOWANIE DLA POSZCZEGÓLNYCH LAT
WZGLĘDEM POGŁĄDÓW LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH)

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

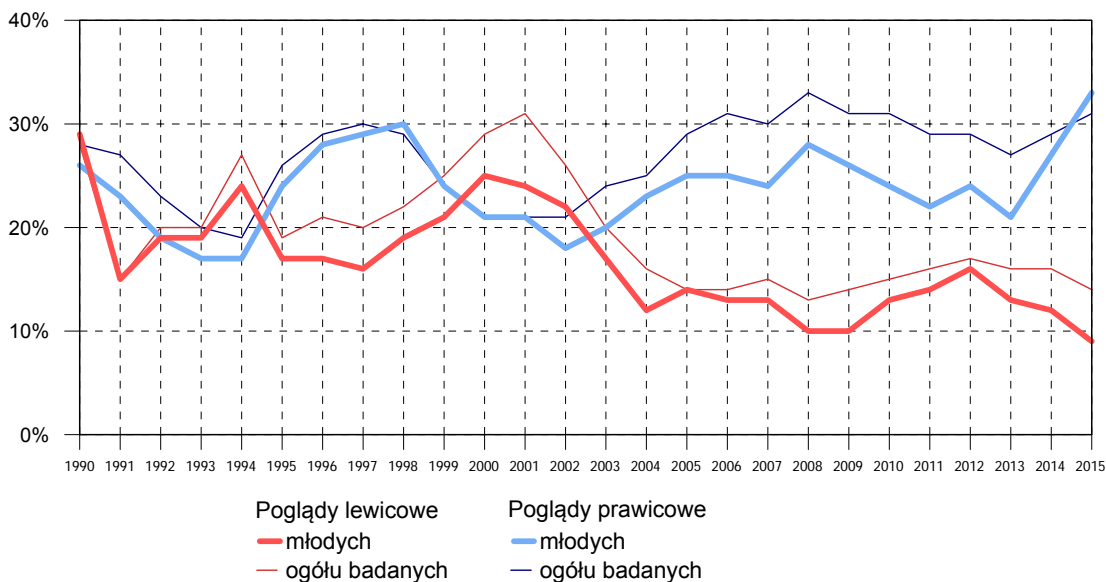
TRENDY WŚRÓD OSÓB W WIEKU OD 18 DO 24 LAT

Wśród osób w wieku od 18 do 24 lat można dostrzec bardzo podobne trendy jak wśród ogółu Polaków. Młodzi jednak częściej deklarują orientację centrową lub wybierają odpowiedź „trudno powiedzieć”. Zwykle nieco rzadziej (o 1–7 punktów procentowych mniej) niż ogół badanych deklarują poglądy lewicowe i rzadziej (o 1–7 punktów procentowych) poglądy prawicowe.

Na początku transformacji ustrojowej, w 1990 i 1991 roku, odsetki zwolenników lewicy wśród młodych Polaków i wśród ogółu badanych były praktycznie takie same. W latach 1998–2001, odsetki deklaracji prawicowych w grupie młodych i wśród ogółu Polaków były porównywalne.

Potem pojawił się jednak rozdzwitek: ludzie młodzi rzadziej deklarowali poglądy prawicowe niż ogół badanych. Największą różnicę pod względem częstości deklaracji prawicowych w obu grupach odnotowaliśmy w latach 2006–2012.

RYS. 6. DEKLAROWANE POGŁĄDY POLITYCZNE MŁODYCH POLAKÓW W WIEKU OD 18 DO 24 LAT W LATACH 1990–2015* – ODSETKI DEKLARACJI LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH (PROCENTOWANIE DLA POSZCZEGÓLNYCH LAT) NA TLE OGÓŁU BADANYCH

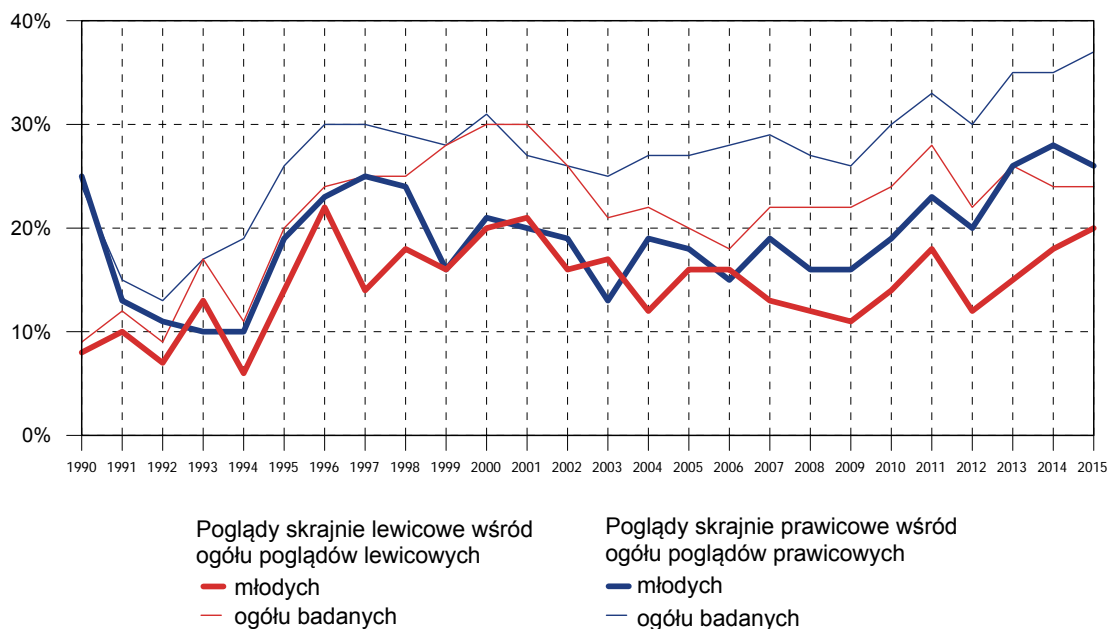

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

W roku 2014 częstość deklaracji prawicowych wśród młodych zaczęła gwałtownie rosnąć (towarzyszył temu silny spadek odsetka deklaracji lewicowych) i w 2015 roku przewyższyła częstość deklaracji prawicowych wśród ogółu. W pierwszych trzech kwartałach bieżącego roku jako prawicowe swoje poglądy polityczne określał średnio co trzeci badany (33%) w wieku od 18 do 24 lat.

Nie zmienia to jednak faktu, że poglądy polityczne osób w wieku od 18 do 24 lat są wyrażane mniej zdecydowanie niż deklaracje ogółu. Świadczą o tym dane dotyczące postaw radykalnych. Udział skrajnych odpowiedzi w deklaracjach lewicowych i prawicowych osób młodych jest zdecydowanie mniejszy niż odsetek takich odpowiedzi w deklaracjach lewicowych i prawicowych ogółu Polaków. Młodzi są zatem mniej radykalni w swoich poglądach politycznych. Jedyne raz wykazali się większym zdecydowaniem od ogółu w 1990 roku – 25% osób w wieku od 18 do 24 lat o poglądach prawicowych wskazało wtedy skrajne odpowiedzi.

RYS. 7. DEKLAROWANE POGŁĄDY POLITYCZNE MŁODYCH POLAKÓW W WIEKU OD 18 DO 24 LAT W LATACH 1990 – 2015* – UDZIAŁ SKRAJNYCH DEKLARACJI W DEKLARACJACH LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH (PROCENTOWANIE DLA POSZCZEGÓLNYCH LAT WZGLĘDEM POGŁĄDÓW LEWICOWYCH I PRAWICOWYCH W GRUPIE OSÓB OD 18 DO 24 ROKU ŻYCIA) NA TLE OGÓŁU BADANYCH

* W roku 2015 uwzględniono wyniki od stycznia do września

POGLĄDY POLITYCZNE A PREFERENCJE PARTYJNE

Jak deklarowane poglądy polityczne przekładają się na preferencje partyjne? Na kandydatów których partii zamierzają głosować zwolennicy lewicy, na których – prawicy, a kogo zamierzają poprzeć osoby o poglądach centrowych? Kwestie te rozpatrzemy na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy.

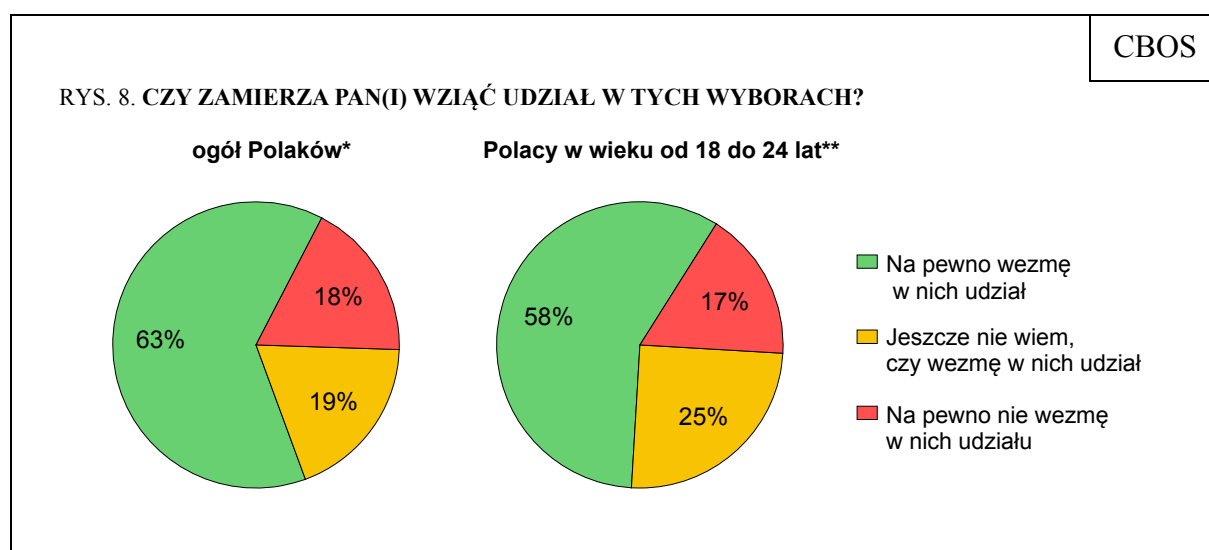
W czerwcu i lipcu pytano respondentów o to, na kandydata której partii zagłosowaliby, gdyby wybory miały odbyć się w najbliższą niedzielę. W sierpniu i wrześniu, kiedy znana była już data wyborów do Sejmu i Senatu, badanym zadawano pytanie o to, na kandydata którego komitetu wyborczego zamierzają głosować w wyborach 25 października.

O preferencje partyjne pytano jedynie osoby, które były pewne, że wezmą udział w nadchodzących wyborach (lub na pewno wzięłyby udział w hipotetycznych wyborach

mających odbyć się w najbliższą niedzielę). Najpierw przyjrzyjmy się zatem deklaracjom Polaków dotyczącym uczestnictwa w wyborach

ZAMIAR UCZESTNICZENIA W WYBORACH

Pewny udział w wyborach parlamentarnych deklaruje 63% ogółu badanych i 58% osób młodych. Polacy w wieku od 18 do 24 lat są bardziej niż ogół niezdecydowani w tej kwestii. Co czwarty młody ankietowany (25%) w momencie przeprowadzania badania jeszcze nie wiedział, czy odda głos w wyborach; 18% ogółu i 17% młodych było pewnych, że głosować nie będzie.

* Na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy, N=4061

** Na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy, N=456

PREFERENCJE PARTYJNE OGÓLU

Badani, którzy nie zamierzają brać udziału w wyborach, i ci, którzy nie są zdecydowani w tej kwestii, choć nie byli pytani o preferowaną partię, zostali uwzględnieni w poniższej analizie. Okazało się, że stanowią najliczniejszą grupę zarówno wśród osób o niesprecyzowanych poglądach politycznych (61%), jak i tych o poglądach centrowych (39%) oraz lewicowych (30%). Wśród zwolenników prawicy jest ich natomiast dwukrotnie mniej (21%) niż potencjalnych wyborców Prawa i Sprawiedliwości (42%). Ponadto duża część osób o orientacji prawicowej popiera Platformę Obywatelską (16%) i ugrupowanie Kukiz'15 (8%).

Tabela 2. Preferencje partyjne według deklarowanych poglądów politycznych – ogół Polaków* (Na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy, N=4052)

Preferencje partyjne	Deklarowane poglądy polityczne				Ogółem
	Poglądy lewicowe	Poglądy centrowe	Poglądy prawicowe	Trudno powiedzieć	
	w procentach				
Nie wezmę udziału w wyborach/ Jeszcze nie wiem, czy wezmę udział w wyborach	30	39	21	61	37
Prawo i Sprawiedliwość wraz z Polską Razem, Prawicą Rzeczypospolitej i Solidarną Polską	10	13	42	12	22
Platforma Obywatelska RP	27	22	16	7	17
Kukiz'15	5	11	8	5	8
Nowoczesna Ryszarda Petru	5	3	3	1	3
Zjednoczona Lewica SLD+TR+PPS+UP+Zieloni**	12	2	0	1	3
Polskie Stronictwo Ludowe	3	3	2	2	2
KORWiN	1	1	2	1	1
Inne	4	2	3	1	2
Trudno powiedzieć	4	4	3	9	5

* W analizie uwzględniono także osoby, które nie planują wziąć udziału (lub nie są pewne, czy wezmą udział) w wyborach i z tego powodu nie zostały zapytane o preferencje partyjne. Oznacza to, że **podane procenty pozwalają na zaobserwowanie różnic wielkości elektoratów poszczególnych partii, ale nie odzwierciedlają bezpośrednio wyborczego poparcia dla nich w populacji**

** Liczba wskazań na Zjednoczoną Lewicę stanowi sumę wskazań na tę koalicję wyborczą z sierpnia i września oraz wskazań na Sojusz Lewicy Demokratycznej, Zielonych i Twój Ruch z czerwca i lipca (w badaniu czerwcowym i lipcowym SLD, TR i Zieloni były wymienione na liście osobno)

Wśród osób o poglądach lewicowych najpopularniejszą partią jest Platforma Obywatelska (27% ogółu badanych). Zjednoczona Lewica ma w tej grupie 12% poparcia – niewiele więcej od Prawa i Sprawiedliwości (10%). Chęć głosowania na ugrupowania Pawła Kukiza i Ryszarda Petru wyraża po 5% badanych zwolenników lewicy. Badani o orientacji centrowej jako preferowaną partię polityczną najczęściej wskazują Platformę Obywatelską (22%). Relatywnie wielu deklaruje chęć głosowania na Prawo i Sprawiedliwość (13%) i ugrupowanie Kukiz'15 (11%). Osoby o niesprecyzowanych poglądach politycznych najczęściej planują oddać głos na Prawo i Sprawiedliwość (12%), Platformę Obywatelską (7%) lub komitet wyborczy firmowany przez Pawła Kukiza (5%).

PREFERENCJE PARTYJNE OSÓB W WIEKU OD 18 DO 24 LAT

Młodzi w wieku od 18 do 24 lat mają nieco inne preferencje partyjne niż ogół badanych. Rzadziej jako partię, na którą zamierzają głosować, wskazują Prawo i Sprawiedliwość (11% ogółu młodych). Częściej natomiast popierają ugrupowania Kukiz'15 (15%) i KORWiN (5%).

Tabela 3. Preferencje partyjne według deklarowanych poglądów politycznych – Polacy w wieku od 18 do 24 lat* (Na podstawie uśrednionych danych z czterech ostatnich miesięcy, N=455)

Preferencje partyjne	Deklarowane poglądy polityczne				Ogółem
	Poglądy lewicowe**	Poglądy centrowe	Poglądy prawicowe	Trudno powiedzieć	
	w procentach				
Nie wezmę udziału w wyborach/ Jeszcze nie wiem, czy wezmę udział w wyborach	24	42	29	70	42
Prawo i Sprawiedliwość wraz z Polską Razem, Prawicą Rzeczypospolitej i Solidarną Polską	4	7	18	10	11
Platforma Obywatelska RP	27	24	10	5	15
Kukiz'15	4	15	24	7	15
Nowoczesna Ryszarda Petru	2	1	4		2
Zjednoczona Lewica SLD+TR+PPS+UP+Zieloni***	14	2	0	0	2
Polskie Stronnictwo Ludowe		2	2	1	1
KORWiN	8	2	6	4	5
Inne	10	4	5	1	4
Trudno powiedzieć	6	3	2	3	3

* W analizie uwzględniono także osoby, które nie planują wziąć udziału (lub nie są pewne, czy wezmą udział) w wyborach i z tego powodu nie zostały zapytane o preferencje partyjne. Oznacza to, że **podane procenty pozwalają na zaobserwowanie różnic wielkości elektoratów poszczególnych partii, ale nie odzwierciedlają bezpośrednio wyborczego poparcia dla nich w populacji**

**Wyniki należy traktować ostrożnie z powodu małej liczebności kategorii badanych w wieku od 18 do 24 lat deklarujących poglądy lewicowe (N=49).

***Liczba wskazań na Zjednoczoną Lewicę stanowi sumę wskazań na tę koalicję wyborczą z sierpnia i września oraz wskazań na Sojusz Lewicy Demokratycznej, Zielonych i Twój Ruch z czerwca i lipca (w badaniu czerwcowym i lipcowym SLD, TR i Zieloni były wymienione na liście osobno)

Młode osoby o orientacji lewicowej są bardziej zmotywowane do udziału w nadchodzących wyborach niż ogół zwolenników lewicy. Jedynie co czwarty z nich (24%) nie planuje iść na wybory lub nie jest pewny swojego udziału. Wśród młodych 27% zamierza głosować na Platformę Obywatelską, 14% na Zjednoczoną Lewicę, 8% na partię KORWiN, a 10% na inną partię. Młodzi o poglądach prawicowych nie są już tak pewni swojego udziału w wyborach (29% z nich wybrało odpowiedź „nie wezmę udziału w wyborach” lub „jeszcze

nie wiem, czy wezmę udział w wyborach”). Inaczej niż wśród ogółu zwolenników prawicy, wśród młodych ich przedstawiciele największą popularnością cieszy się Kukiz'15 (24%). Prawo i Sprawiedliwość jako preferowaną partię wskazało 18% młodych osób o poglądach prawicowych. Badani o orientacji centrowej na pytanie o to, na którą partię zamierzają głosować, najczęściej odpowiadali (oprócz tych, którzy nie planują brać udziału w wyborach), że na Platformę Obywatelską (24%) lub na ugrupowanie Kukiz'15 (15%).

Zainteresowanie polityką wśród Polaków jest stosunkowo niewielkie i stałe. W latach 1990–2003 poglądy polityczne polskiego społeczeństwa zmieniały się dość często. Od tamtego czasu odsetek deklaracji prawicowych jest zdecydowanie większy niż lewicowych. Ponadto wśród zwolenników prawicy więcej jest osób o radykalnych poglądach.

Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne ogółu Polaków i osób młodych zmieniają się w podobnych momentach. Odzwierciedla to wpływ bieżących wydarzeń na przekonania jednostek. Sytuacja polityczna nie jest jednak jedynym czynnikiem oddziałującym na deklaracje. Pokazują to choćby różnice w deklaracjach ogółu badanych i osób w wieku od 18 do 24 lat. Młodzi mniej interesują się polityką. Częściej określają swoje poglądy jako centrowe lub wcale nie potrafią sprecyzować, jaka jest ich orientacja polityczna. Osoby młode, które deklarują lewicowe lub prawicowe postawy, zwykle udzielają bardziej umiarkowanych odpowiedzi niż ogół zwolenników lewicy i prawicy.

Opracował
Wojciech KAZANECKI